

«پاسخ» و «بیانیه»

شعرهایی از بی دائو

«پاسخ» و «بیانیه»

شعرهایی از بی دائو

توانا

TAVANA

آموزشکده آنلاین
برای جامعه مدنی ایران

e-collaborative

for civic education

آموزشکده آنلاین
برای جامعه مدنی ایران

<http://www.tavaana.org>

پروژه

e-collaborative
for civic education

<http://www.eciviced.org>

« پاسخ » و « بیانیه »

The Answer and Declaration

نویسنده: بی دائو (Bei Dao)

مترجم: آموزشکده توانا (آموزشکده الکترونیکی برای جامعه مدنی ایران)

ناشر: E-Collaborative for Civic Education

عکس روی جلد: Bei Dao performing in Grand Slam, Tallinn
Freedom Square

© E-Collaborative for Civic Education 2019

e-collaborative for civic education

ECCE (E-Collaborative Civic Education) یک سازمان غیرانتفاعی در ایالات متحده آمریکا، تحت 501c3 است که از فن آوری اطلاعات و ارتباطات برای آموزش و ارتقای سطح شهروندی و زندگی سیاسی دموکراتیک استفاده می کند.

ما به عنوان بنیانگذاران و مدیران این سازمان اشتیاق عمیق مشترکی داریم که شکل دهنده ایده های جوامع باز است. همچنین برای ما، شهروند، دانش شهروندی، مسئولیت و وظیفه شهروندی یک فرد در محافظت از جامعه سیاسی دموکراتیک پایه و اساس کار است؛ همان طور که حقوق عام بشر که هر شهروندی باید از آن ها برخوردار باشد، اساسی و بنیادی هستند. ECCE دموکراسی را تنها نظام سیاسی قادر به تأمین طیف کاملی از آزادی های شهروندی و سیاسی برای تک تک شهروندان و امنیت برابری و عدالت می داند. ما دموکراسی را مجموعه ای از ارزش ها، نهادها و فرایندها می دانیم که مبشر صلح، توسعه، تحمل و مدارا، تکررگویی و جوامعی شایسته سالار است که به کرامت انسانی و دستاوردهای انسانی ارجح می گذارند.

ما پروژه اصلی ECCE یعنی «آموزشکده توانا: آموزشکده مجازی برای جامعه مدنی ایران» را در سال ۲۰۱۰ تأسیس کردیم. آموزشکده توانا در ارایه منابع و آموزش در دنیای مجازی در ایران، یک نهاد پیشرو است. توانا با ارایه دوره های آموزشی زنده در حین حفظ امنیت و با ناشناس ماندن دانشجویان، به یک جامعه آموزشی قابل اعتماد برای دانشجویان در سراسر کشور تبدیل شده است. این دروس در موضوعاتی متنوع مانند نهادهای دموکراتیک، امنیت دیجیتال، حقوق زنان، وب نویسی، جدایی دین و دولت و توانایی های رهبری ارایه می شوند. آموزشکده توانا آموزش زنده دروس و سمینارهای مجازی را با برنامه هایی مثل مطالعات موردی در جنبش های اجتماعی و گذارهای دموکراتیک، مصاحبه با فعالان و روشنفکران، دستورالعمل های خودآموز، کتابخانه مطالب توصیفی، ابزارهای کمکی و راهنمایی برای آموزشگران ایرانی و حمایت مداوم و ارایه مشاوره آموزشی برای دانشجویان تکمیل کرده است.

تلاش ما برای توسعه توانایی های آموزشکده توانا متوجه گردآوردن بهترین متفکران ایرانی و صداهای حذف شده است. به همین ترتیب، به دنبال انتشار و ارتقای آثار مکتوب روشنفکران ایرانی هستیم که ایده های آنان در جمهوری اسلامی ممنوع شده است.

یکی از نقاط تمرکز تلاش توانا، ترجمه متون کلاسیک دموکراسی و مقالات معاصر در این باره و نیز ترجمه آثار مرتبط با جامعه مدنی، حقوق بشر، حاکمیت قانون، روزنامه نگاری، کنشگری و فن آوری اطلاعات و ارتباطات است. امید ما این است که این متون بتواند سهمی در غنای فردی هموطنان ایرانی و بساختن نهادهای دموکراتیک و جامعه ای باز در ایران داشته باشد.

سپاسگزار بازتاب نظرات و پیشنهادهای شما

مریم معمارصادقی

اکبر عطری

M. Memar Sadeghi

Akbar Attari

مقدمه

بی دائو^۱ نام مستعار جانو جن کای یکی از مشهورترین شاعران معاصر چین است. او سال ۱۹۴۹ در پکن به دنیا آمد و در چین کمونیست بزرگ شد و در سال‌های انقلاب فرهنگی به گارد سرخ^۲ پیوست. اما به دنبال سرخوردگی از رهبری چین به شعر روی آورد که برایش به مثابه پناهگاهی بود که در آن می‌توانست آزادی فردی و صداقت را باز یابد. در ۵ آوریل ۱۹۷۶ بی دائو در تظاهراتی که در سوگ چوان لای^۳، نخست‌وزیر چین، در میدان تیان آنمن در پکن برگزار شد و هدف از آن اعتراض به حکومت دیکتاتوری «باند چهار نفره»^۴ بود شرکت کرد و معدودی از اشعار او در این تظاهرات خوانده شد.

۱- Bei Dao (۱۹۴۹ -) نام مستعار جانو جن کای (Zhao Zhenkai) شاعر و رمان‌نویس چینی تبار آمریکایی است. او در پکن به دنیا آمد ولی پس از سرخوردگی از نظام کمونیستی عملاً سخنگوی نسلی شد که بر اثر انقلاب فرهنگی تباه شدند.

۲- Red Guards نیروی شبه‌نظامی متشکل از دانش‌آموزان و دانشجویان بود که به هنگام انقلاب فرهنگی در چین، که در سال‌های ۱۹۶۶ - ۱۹۶۷ رخ داد، به دستور مائو تسه‌تونگ تشکیل شد. وظیفه این تشکیلات، که «تشکیلات مسلح جوانان انقلابی» خوانده می‌شد، مائوئیست کردن چین در همه زمینه‌ها و سپس صدور انقلاب کمونیستی به سایر کشورهای جهان بود.

۳- Zhou Enlai (۱۸۹۸ - ۱۹۷۶) اولین نخست‌وزیر جمهوری خلق چین بود که از زمان پیروزی انقلاب کمونیستی در چین (اکتبر ۱۹۴۹) تا زمان مرگش در ژانویه ۱۹۷۶ در این سمت باقی ماند. او در به قدرت رسیدن حزب کمونیست در چین و تحکیم قدرت آن در سیاست خارجی و توسعه اقتصادی چین نقش کلیدی داشت. او در مقابل زیاده‌روی‌های گارد سرخ و باند چهار نفره از بسیاری حمایت کرد و نزد مردم از محبوبیت زیادی برخوردار بود. چوان لای هشت ماه قبل از مائو تسه‌تونگ در ۸ ژانویه ۱۹۷۶ درگذشت.

۴- Gang of Four منظور باند چهار نفره‌ای بود که به رهبری همسر مائو تسه‌تونگ و سه تن دیگر از مقامات حزب کمونیست چین تشکیل شد و در دوران انقلاب فرهنگی از اهمیت زیادی برخوردار بود، ولی پس از مرگ مائو اعضای آن به خیانت متهم شدند.

یکی از این اشعار «پاسخ» بود که بعداً بسیار معروف شد و در ادامه می آید. این تظاهرات به خشونت کشیده شد و تاریخ ۵ آوریل در جنبش دموکراسی در چین به نقطه عطفی مبدل شد. بی دانو از سردبیران نشریه «امروز»^۵، یکی از ده‌ها نشریه زیرزمینی‌ای بود که در سال ۱۹۷۸ منتشر می‌شد. این نشریه در سال ۱۹۷۹ غیرقانونی اعلام شد و بیش از ۲۰ نویسنده و سردبیر به اتهام فعالیت‌های ضد انقلابی بازداشت شدند؛ وی جینگ‌شنگ^۶، سردبیر نشریه «کاوشگری»، و شو اوئن‌لی^۷، سردبیر نشریه «کانون پنجم آوریل»^۸ از جمله بازداشت‌شدگان بودند که هر یک به پانزده سال حبس محکوم شدند.

بی دانو علی‌رغم تعطیل شدن نشریه امروز بازداشت نشد. در خلال سال‌هایی که چین به سوی لیبرال‌شدن (آزادسازی) می‌رفت برخی اشعار او در نشریات رسمی چاپ و منتشر شد. اشعاری که در ادامه می‌آید از مجموعه‌ای با عنوان «آن‌که تابستان در خواب راه می‌رود»^۹ انتخاب شده است. بانی مک دوگال^{۱۰} این مجموعه شعر را به زبان انگلیسی ترجمه کرده است.

5- Jintian.

۶- Wei Jingsheng (۱۹۵۰-) فعال سیاسی که برای تحقق دموکراسی در چین فعالیت می‌کند. او به دلیل نوشتن مقاله معروف «دموکراسی: رکن پنجم تجدد» به اتهام ضد انقلابی بودن در سال ۱۹۷۹ بازداشت شد و تا سال ۱۹۹۳ در زندان سپری کرد. سپس مدت کوتاهی آزاد شد ولی به دلیل ادامه فعالیت سیاسی و مصاحبه با روزنامه‌نگاران خارجی دوباره بازداشت شد و از سال ۱۹۹۴ تا سال ۱۹۹۷ در زندان به سر برد. سپس به دلایل پزشکی آزاد شد و به آمریکا مهاجرت کرد. جینگ‌شنگ در آمریکا «بنیاد وی جینگ‌شنگ» را تأسیس کرد که هدفش بهبود وضعیت حقوق بشر در چین و دموکراتیزه کردن این کشور است.

۷- Xu Wenli (۱۹۴۳-) یکی از رهبران مخالف حزب کمونیست چین و سردبیر نشریه «کانون ۵ آوریل» بود. او دو بار به دلیل فعالیت‌های سیاسی بازداشت و به ۲۸ سال زندان متهم شد که ۱۶ سال آن را در زندان سپری کرد. شو اوئن‌لی سال ۲۰۰۲ میلادی برای معالجه به ایالات متحده آمریکا رفت و در آن‌جا ساکن شد.

8- Fifth April Forum.

9- The August Sleepwalker.

۱۰- Bonnie McDougall (۱۹۴۱-) استاد دانشگاه سیدنی، استرالیا.

پاسخ

تحقیر، اسم رمز فرومایگان است
اصالت، سنگ نوشته نجبا
بنگر آسمان طلائی را که در آن
سایه‌های تاب خورده مردگان
بی هدف با باد به این سو و آن سو رانده می شوند

مگر نه این که عصر یخ اکنون سپری شده
پس چرا هر کجا که می نگریم این همه یخ؟
مگر نه این که دماغه امید نیک^{۱۱} کشف شده
پس چرا هزارها کیلومتر سیر در دریاها
با کشتی‌های بادبانی
در پی تسخیر دریای مرده^{۱۲}؟

من به این دنیا آمدم
با چند ورق کاغذ، تکه‌ای طناب و یک سایه

11- The Cape of Good Hope.

۱۲- Dead Sea یا دریای مرده یا بحرالْمیت که شورترین دریاچه دنیا است و میان اسرائیل، اردن و نوار غزه واقع شده است.

تا قبل از صدور حکم
آنچه را که دادگاه به آن رأی داد فریاد کنم:

آهای مردم عالم! بگذارید با شما بگویم
که-من-باور-ندارم!
اگر هزاران تن در زیر پای شما جان دهند
من هزار و یکمین آنان خواهم شد

من آبی بودن آسمان را باور ندارم
من انعکاس صدای رعد را باور ندارم
من دروغ بودن رویاها را باور ندارم
من به این که برای مرگ انتقامی نیست را باور ندارم

اگر قرار است دریا سدها را بشکند
بگذار همه آب‌های شور به قلب من بریزد
اگر قرار است کشور به پا خیزد
بگذار انسانیت قله‌ای را برگزیند که بر فراز آن دوباره بایستد

ترکیبی نواز ستارگان کم‌نور
می‌آراید آسمان صاف بی‌ابر را اکنون
این ستارگان نگاره دیرین پنج‌هزار ساله‌اند
تمثیلی از نگاه هوشیار و نگران آیندگان.

بیانیه

لحظه آخر شاید فرا رسیده باشد
 و من وصیتی به جا نگذاشته‌ام
 تنها قلمی به یادگار برای مادرم می‌گذارم
 در من قهرمانی را مجو، من قهرمان نیستم
 در این عصر خالی از قهرمان
 یگانه آرزویم همانا انسان بودن است

افق آرام
 خطی است که زندگان را از مردگان می‌کند جدا
 گزینه من اما تنها آسمان است

من بر زمین زانو نخواهم زد
 چرا که دوست ندارم جلادان بلندقامت جلوه کنند
 بهتر آن که حائلی شوم در برابر نسیم آزادی

از حفره‌های ستاره‌شکل به‌جامانده از فشنگ
 بیرون می‌جهد شفق‌ی به رنگ سرخ خون.

